

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

TECHNISCH RAPPORT

MEERJARIG ONDERZOEK SELECTIE EN TOEGANKELIJKHEID

Januari 2023

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Onderzoeksvragen	3
2	Onderzoeksopzet	4
2.1	Methodes	4
2.1.1	<i>Instrumenten en databronnen</i>	<i>4</i>
2.1.2	<i>Steekproef</i>	<i>5</i>
2.2	Analyse	7
3	Resultaten kwantitatief onderzoek	9
3.1	Beschrijvende analyses	9
3.2	Selectiecriteria	10
3.2.1	<i>Motivatie</i>	<i>17</i>
3.3	Instrumenten	20
3.4	Typologie	28
3.5	Vergelijking zelfde opleidingen bij verschillende instellingen.....	35
4	Resultaten kwalitatief onderzoek	38
5	Bijlage A: Voorbeelden selectiecriteria	39
6	Bijlage B: Gespreksleidraad	41
7	Bijlage C: Codeboom.....	49

1 Inleiding

Sinds 2014 doet de inspectie meerjarig onderzoek naar de allocatiefunctie van het stelsel. Ze wil weten of deze naar behoren functioneert en niet zorgt voor kansenongelijkheid. Binnen dit meerjarig onderzoek voert de inspectie in 2021 en 2022 op verzoek van de minister een onderzoek uit naar hoe de instellingen in de praktijk omgaan met het aantal gehanteerde selectiecriteria en de wetenschappelijke onderbouwing van de keuzes hierbij. Dit is naar aanleiding van de motie van Van Meenen, Futselaar en Van der Molden (Tweede Kamer, 2019).

Over de resultaten van dit onderzoek wordt gerapporteerd in een onderzoeksrapport met inhoudelijke informatie en een technisch rapport waarin de analyses ten behoeve van de beantwoording van de onderzoeksvragen beschreven worden. Dit rapport betreft de technische rapportage.

1.1 Onderzoeksvragen

In het onderzoeksrapport wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag met behulp van drie deelvragen. De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

“Hoe worden selectieprocedures onderbouwd en in hoeverre is de onderbouwing gericht op de borging van kansengelijkheid?”

De deelvragen zijn als volgt:

1. Hoeveel en welke criteria hanteren selecterende bacheloropleidingen (hbo en wo) en selecterende masteropleidingen (wo) in het bekostigd hoger onderwijs?
2. Hoe worden selectieprocedures (aantal en type selectiecriteria, instrumenten en uitvoering) onderbouwd?
3. In hoeverre is de onderbouwing van de selectieprocedures gericht op borging van kansengelijkheid?

2 Onderzoeksopzet

2.1 Methodes

2.1.1 *Instrumenten en databronnen*

Het onderzoek bestaat uit een kwalitatief onderzoek en een kwantitatief onderzoek. Voor het kwalitatieve onderzoek zijn met 15 opleidingen van verschillende hoger onderwijs-instellingen gesprekken gevoerd over de selectieprocedure. Voor het kwantitatieve onderzoek is een vragenlijst uitgezet onder alle bekostigde wo-masteropleidingen van de dertien onderzoeksuniversiteiten en wordt al bestaande data van ResearchNed over hbo- en wo-bacheloropleidingen met fixus of het kenmerk kleinschalig intensief gebruikt voor de analyses.

Kwantitatieve onderzoek

Vragenlijst selectiecriteria en instrumenten masteropleidingen

Via een digitale vragenlijst is er een uitvraag gedaan bij de masteropleidingen van de 13 bekostigde onderzoeksuniversiteiten (zonder de open universiteit) in Nederland. Deze uitvraag is een uitbreiding op de uitvraag die de inspectie sinds 2016 jaarlijks doet onder de dertien Nederlandse bekostigde universiteiten naar het stellen van selectie-eisen voor toelating tot de bekostigde masteropleidingen. Van de opleidingen waar selectie-eisen zijn, werd gevraagd welke eisen dit zijn en op welke manier ze getoetst worden (welke instrumenten). De vragenlijst is in het najaar 2021 uitgezet in afstemming met de beleidsdirectie HO&S, de VH en de VSNU. De vragenlijst is uitgezet met uitgebreide instructies waarin de respondenten onder andere de beschrijving van de verschillende termen in de vragenlijst kon vinden en voorbeelden van de criteria en instrumenten. Deze voorbeelden staan in bijlage A.

ResearchNed webresearch hbo- en wo-numerus fixusopleidingen en university colleges

ResearchNed doet voor de jaarlijkse Monitor Beleidsmaatregelen een websearch bij hbo- en wo-numerus fixusopleidingen en de university colleges en verzamelt zo informatie over de selectiecriteria en instrumenten bij opleidingen van instellingen. Er werd data verzameld voor hbo- en wo-bacheloropleidingen (alle numerus fixus en kleinschalig intensief). Bij het analyseren zijn we een aantal datapunten tegengekomen die niet overeen kwamen met de informatie op de webpagina's. Dit kan het gevolg zijn van vernieuwde webpagina's met andere informatie of mogelijk een fout in de data zelf.

Op individueel niveau zou dit gevolgen kunnen hebben voor de rapportage. Echter verwachten wij dat het op het overkoepelende niveau, zoals gerapporteerd wordt in dit onderzoek, geen problematische gevolgen heeft.

Kwalitatief onderzoek

Gesprekken

De 15 gesprekken zijn in de periode april – juli 2022 afgenomen bij opleidingen van verschillende bekostigde hoger onderwijs instellingen in Nederland. Het doel van de gesprekken was om informatie in te winnen over de selectieprocedure van de opleiding en de overwegingen daarbij. Er werd gesproken over het beleid, de keuzes en onderbouwing van instellingen en opleidingen om de selectieprocedure op een bepaalde manier in te richten. Daarbij richtte het gesprek zich ook op de mate en manier waarop kansengelijkheid wordt geborgd. Tenslotte is gepeild naar ideeën over het stellen van eisen aan de onderbouwing en over de herinvoering van loting. De gesprekken duurde rond de 120 minuten en zijn gevoerd met betrokkenen bij de selectieprocedure, zoals opleidingsmanagers, coördinatoren selectie van de opleiding, MT-leden, beleidsmedewerkers, onderwijsdirecteuren etc. De opleiding mocht zelf kiezen welke personeelsleden het beste een toelichting konden geven over de selectieprocedure binnen de opleiding. Wel is er in een toelichtende brief aangegeven waar in het gesprek op in gegaan zal worden en wie mogelijk geschikte gesprekspartners daarvoor waren. Vanuit de inspectie werden de gesprekken gevoerd door onderzoekers en inspecteurs van het projectteam. Om te borgen dat de afname op eenduidige wijze plaatsvond zijn de gesprekken door twee onderzoekers/inspecteur telkens in wisselende samenstelling gevoerd.

De gesprekken zijn semigestructureerd gevoerd met behulp van een gespreksleidraad die op basis van de onderzoeksvragen en de motie is ontwikkeld. De gespreksleidraad is te vinden in bijlage A. De gesprekken zijn (met toestemming van alle aanwezige gesprekspartners) opgenomen en vervolgens getranscribeerd. De verslagen (transcripties) zijn voorgelegd aan de geïnterviewde die als contactpersoon van de opleiding fungeerde ter verificatie en voor eventuele aanvullingen.

2.1.2 *Steekproef*

Vragenlijst

De vragenlijst is uitgezet onder alle 13 bekostigde onderzoeksuniversiteit in Nederland en ingevuld voor de masteropleidingen. Met rond de 40 opleidingen is contact opgenomen toen bleek dat vragenlijsten onvolledig waren of toen bleek dat er minder selectiecriteria genoteerd waren dan wettelijk verplicht (2 criteria). Na deze correctie was de vragenlijst door alle bekostigde masteropleidingen ingevuld. De resultaten van de analyses betreffen de gehele populatie bekostigde masteropleidingen van Nederlandse instellingen.

Websearch ResearchNed

De steekproef van ResearchNed betrof alle hbo- en wo- bachelor numerus fixusopleidingen. De analyses over de bacheloropleidingen betreffen dus niet de bacheloropleidingen zonder fixus. Daarnaast waren zes kleinschalig-intensieve hbo-opleidingen onterecht als fixus aangemerkt en ontbreken er twee kleinschalig intensieve hbo-opleidingen en één kleinschalig intensieve wo-opleiding in de data. De zes verkeerd aangemerkte opleidingen zijn gecorrigeerd naar kleinschalig-intensief.

Gesprekken

Omdat het om kwalitatief onderzoek gaat was een representatieve steekproef niet het streven, maar wel een steekproef waarvan we verwachtten dat het een zo volledig mogelijk beeld zou opleveren van de verschillende soorten procedures en ideeën rondom selectie. Voor de gesprekken is een beredeneerde steekproef van 15 opleidingen getrokken. We spreidden op:

- regio (spreiding over het land)
- type instelling (hbo/wo)
- sector
- gelijke opleidingen met grote verschillen in het aantal of soort selectiecriteria
- hoeveelheid criteria (weinig/veel)

In totaal hebben we gesproken met vier wo-masteropleidingen, acht hbo- en wo-bacheloropleidingen met een numerus fixus, twee kleinschalig-intensieve opleidingen in respectievelijk de hbo- en wo-bachelor, en een hbo-bacheloropleiding met aanvullende eisen. Bij het analyseren van de gespreksverslagen werd theoretische saturatie bereikt, wat inhoudt dat er bij de laatste gespreksverslagen geen nieuwe informatie meer gevonden werd. Dit is een indicatie dat de steekproef, die was gericht op maximale variantie, volledig was.

Tabel 2.1: Overzicht kenmerken opleidingen in steekproef

	Hbo/wo	Ba/ma	Sector	Kenmerk	Aantal criteria
1	Hbo	Bachelor	Gezondheidszorg	Numerus fixus; aanvullende eisen	5
2	Hbo	Bachelor	Gezondheidszorg	Numerus fixus; aanvullende eisen	3
3	Hbo	Bachelor	Gedrag & Maatschappij	Numerus fixus	4
4	Hbo	Bachelor	Gedrag & Maatschappij	Numerus fixus	1
5	Hbo	Bachelor	Economie	Kleinschalig en intensief onderwijs	3
6	Hbo	Bachelor	Techniek	Aanvullende eisen	2
7	Wo	Bachelor	Gedrag & Maatschappij	Numerus fixus	2
8	Wo	Bachelor	Gedrag & Maatschappij	Numerus fixus	3

Tabel 2.1: Overzicht kenmerken opleidingen in steekproef

9	Wo	Bachelor	Gezondheidszorg	Numerus fixus	3
10	Wo	Bachelor	Gezondheidszorg	Numerus fixus	4
11	Wo	Bachelor	Sectoroverstijgend	Kleinschalig en intensief onderwijs	3
12	Wo	Master	Taal & Cultuur	-	5
13	Wo	Master	Taal & Cultuur	-	0/3 *
14	Wo	Master	Gezondheidszorg	-	7
15	Wo	Master	Gezondheidszorg	-	3

* Deze opleiding bleek bij het gesprek niet te selecteren maar wel op 3 criteria te letten bij het aannemen van studenten

2.2 Analyse

Het kwantitatieve onderzoek focust zich op de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag. Het kwalitatieve onderzoek is uitgevoerd om de tweede en derde onderzoeksvraag te beantwoorden.

Kwantitatieve data

Beschrijvende Analyses

De kwantitatieve analyses zijn uitgevoerd om de eerste onderzoeksvraag te beantwoorden. Er zijn rechte tellingen of gemiddelden uitgedraaid van de verschillende items in de data. Deze rechte tellingen en gemiddelden staan weergegeven in tabellen en figuren.

Uitsplitsingen

In dit TR staan kruistabellen gepresenteerd waarin resultaten zijn opgesplitst naar kenmerken van opleidingen. De resultaten werden opgesplitst op opleidingsgroepen:

- HBO fixus
- WO fixus
- HBO kleinschalig intensief
- WO kleinschalig intensief
- WO selecterende master zonder capaciteitsbeperking
- WO selecterende master met capaciteitsbeperking

Kwalitatieve data

De gespreksverslagen (transcripties) vormden de te analyseren data voor het kwalitatieve onderdeel van het onderzoek. Deze data is geanalyseerd met behulp van software voor kwalitatieve data-analyse (Nvivo).

Coderen

De data is geanalyseerd volgens de principes van kwalitatieve data-analyse, in drie fases: open coderen, axiaal coderen en selectief coderen. Bij het open

coderen is de data opgeknipt in kleine eenheden en gelabeld met Nvivo codes. Deze codes zijn een zo letterlijk mogelijke afgeleide van de opgeknipte tekst. Bij het axiaal coderen zijn de codes gecategoriseerd in sub-thema's die onder tien hoofdthema's vallen. Deze thema's zijn deels a-priori opgesteld - omdat ze centraal stonden in de onderzoeksvraag en gespreksleidraad en om de analyse richting en structuur te geven - en deels inductief (vanuit de data) gevormd. Tijdens de selectieve codering, de laatste stap, werden relaties tussen de (sub)thema's verkend, centrale thema's uitgediept, en het antwoord op de onderzoeksvragen gegenereerd.

Het open coderen is door een team van drie codeurs gedaan. Het eerste verslag is door de drie codeurs onafhankelijk van elkaar gecodeerd om vervolgens de codes te vergelijken. Het doel hiervan was om de focus en werkwijze van het coderen af te stemmen. Gedurende het codeerproces is er een logboek bijhouden en regelmatig afstemming geweest over de vorming van een codeboom en de definitie van de hoofd- en sub-thema's. De codeboom staat in bijlage C.

3 Resultaten kwantitatief onderzoek

3.1 Beschrijvende analyses

In dit hoofdstuk staan de beschrijvende analyses weergegeven. De resultaten zijn opgedeeld in secties over selectiecriteria, selectie-eisen en typologie.

Tabel 3.1 geeft weer hoe vaak de verschillende opleidingsgroepen voorkomen. De grootste groep is de selectieve wo master met onbeperkte capaciteit. De kleinschalig en intensieve opleidingen

Tabel 3.1: Frequentie opleidingsgroepen

	n
hbo ba fixus	33
wo ba fixus	52
hbo ba kleinschalig intensief	6
wo ba kleinschalig intensief	14
wo ma selectief, onbeperkte capaciteit	161
wo ma selectief, beperkte capaciteit	78
Totaal	344

3.2 Selectiecriteria

In deze sectie staat informatie over de verschillende soorten selectiecriteria die gehanteerd worden door selecterende opleidingen. We hebben het aantal gehanteerde selectiecriteria geteld aan de hand van, van tevoren gedefinieerde criteriumgroepen. Dit betekent dat als een opleiding twee criteria hanteert die in dezelfde criteriumgroep vallen, als één wordt geteld. Er zijn zeven opleidingen waar het lijkt dat er slechts één criterium wordt gehanteerd, terwijl er minimaal twee vereist zijn. Dit verklaart waarom in tabel 3.2 een minimum waarde van 1 selectiecriteria staat vermeld in de tabel. Gemiddeld hebben selecterende opleidingen 3.6 criteria waar zij naar kijken bij het aannemen van studenten.

Tabel 3.2: Gemiddeld aantal gebruikte criteria gemiddeld over alle groepen (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	Aantal criteria				Aantal opleidingen
	Gem	SD	Min	Max	n
Aantal criteria	3,6	1,5	1	10	344

Tabel 3.3 geeft het gemiddeld aantal gevraagde criteria van selecterende opleidingen weer, uitgesplitst naar opleidingsgroep. Selecterende wo masteropleidingen met beperkte capaciteit hanteren met 4,4 gemiddeld het hoogste aantal criteria. Wo-bacheloropleidingen met fixus hanteren gemiddeld het minste aantal criteria.

Tabel 3.3: Gemiddeld aantal gebruikte criteria, uitgesplitst naar opleidingsgroep

	Aantal criteria				Aantal opleidingen
	Gem	SD	Min	Max	n
hbo ba fixus	3,3	1,3	1	6	33
wo ba fixus	2,9	1	1	5	52
hbo ba kleinschalig intensief	3,5*	1,9*	2	7	6
wo ba kleinschalig intensief	3,7*	1,4*	2	6	14
wo ma selectief, onbeperkte capaciteit	3,5	1,4	1	9	161
wo ma selectief, beperkte capaciteit	4,4	1,9	2	10	78

* Resultaat is gebaseerd op lage n

Tabel 3.4 geeft het gemiddeld aantal selectiecriteria van hbo-bachelor fixus en hbo-bachelor kleinschalig intensieve opleidingen per instelling weer. Per instelling is het aantal opleidingen met selectie verschillend, waardoor in sommige gevallen de gemiddelden het resultaat kunnen zijn van één a twee opleidingen.

Tabel 3.4: Gemiddeld aantal gebruikte criteria per hbo-instelling (bachelor fixus en kleinschalig intensief)

		Aantal criteria				Aantal opleidingen
		Gem	SD	Min	Max	n
brin	K	4*		4	4	1
	L	4*		4	4	2
	E	3*		3	3	1
	C	2*		2	2	1
	F	3*		3	3	1
	D	2,5*	0,7*	2	3	2
	O	4,5*	3,5*	2	7	2
	M	4*	1,4*	2	5	4
	N	4*		4	4	1
	G	3*	1,2*	2	5	5
	I	3,7*	1*	2	5	6
	H	3*		3	3	2
	J	3,8*	1,3*	2	5	4
	P	5,5*	0,7*	5	6	2
	A	1*		1	1	1
B	1,8*	0,5*	1	2	4	

*Resultaat gebaseerd op lage n

Tabel 3.5 geeft het gemiddeld aantal selectiecriteria van wo-bacheloropleidingen per instelling weer. Per instelling is het aantal opleidingen met selectie verschillend, waardoor in sommige gevallen de gemiddelden het resultaat kunnen zijn van één a twee opleidingen.

Tabel 3.5: Gemiddeld aantal gebruikte criteria per wo-instelling (bachelor fixus en bachelor kleinschalig intensief)

		Aantal criteria				Aantal opleidingen
		Gem	SD	Min	Max	n
brin	H	3,1*	0,9*	2	4	7
	L	3,7*	1,4*	2	6	9
	K	3,6*	1,1*	2	5	7
	D	2,8*	0,8*	2	4	5
	E	2,8*	0,8*	2	4	6
	F	3*	1*	2	4	3
	J	3,5*	0,7*	3	4	2
	I	3,4*	0,5*	3	4	5
	A	2,4*	1,8*	1	6	8
	G	3*	1,3*	2	5	6
	C	2,7*	0,5*	2	3	6
	B	2,5*	0,7*	2	3	2

*Resultaat gebaseerd op lage n

Het gemiddeld aantal selectiecriteria per instelling voor de wo-master staan in Tabel 3.6

Tabel 3.6: Gemiddeld aantal gebruikte criteria per instelling (wo-master selecterend)

		Aantal criteria				Aantal opleidingen
		Gem	SD	Min	Max	n
brin	H	3 *	0,5*	2	4	20
	L	4,1*	1,8*	2	9	30
	K	4,2	2,1	2	10	56
	D	2,4*	0,7*	2	4	24
	J	3*	1,4	2	4	2
	M	2*		2	2	1
	I	4,6*	2*	2	7	19
	A	3,7	0,9	2	6	46
	G	3,5*	1,1*	2	6	24
	C	4,7*	1,6*	1	7	10
B	3,9*	1,6*	2	6	7	

*Resultaat gebaseerd op lage n

Tabel 3.7 laat het gemiddeld aantal criteria per sector voor alle selecterende opleidingen in de data zien. Met een gemiddelde van 4.1 selectiecriteria scoort de sector natuur het hoogst, maar ook taal en cultuur is een sector waar relatief veel criteria worden gevraagd. Het gemiddelde van de sector onderwijs betreft maar twee opleidingen, waardoor extreme waardes sneller voorkomen.

Tabel 3.7: Gemiddeld aantal criteria per sector (selecterende bachelors en masters)

	Aantal criteria				Aantal opleidingen
	Gem	SD	Min	Max	n
sectoroverstijgend	3,9*	1,5*	2	7	17
onderwijs	4*	0 *	4	4	2
natuur	4,1	1,9	2	9	37
techniek	2,6*	0,8*	2	4	16
gezondheidszorg	3,8	1,7	1	10	60
economie	3,2	1,3	1	7	43
recht	3,3*	1,1*	1	5	29
gedrag en maatschappij	3,2	1,6	1	8	71
taal en cultuur	4	1,3	2	7	69

*Resultaat gebaseerd op een lage n

Tabel 3.8 laat de verschillen in gemiddelden zien van de sectoren tussen de opleidingsgroepen. Zo valt op dat in de sector natuur in selecterende wo master zonder capaciteitsbeperking gemiddeld 3.6 criteria gevraagd worden, terwijl dit in selecterende wo masters met capaciteitsbeperking 5.1 is. De aantallen in de tabel zijn in sommige gevallen wederom laag, waardoor de resultaten voorzichtig geïnterpreteerd dienen te worden.

Tabel 3.8: Gemiddeld aantal criteria per sector, uitgesplitst naar opleidingsgroep

		hbo ba fixus	wo ba fixus	hbo ba kleinsch alig intensief	wo ba kleinsch alig intensief	wo ma selectief, onbeper kte capacitei t	wo ma selectief, beperkte capacitei t
		Aantal criteria					
sectoroverstijgend	Gem			4*	3,6*	4*	5,5*
	SD				1,4*		2,1
	Min			4	2	4	4
	Max			4	6	4	7
	Aantal opleidingen			1	13	1	2
onderwijs	Gem					4*	
	SD					0	
	Min					4	
	Max					4	
	Aantal opleidingen					2	
natuur	Gem		3,3*			3,6*	5,1*
	SD		1,1*			2*	1,7*
	Min		2			2	2
	Max		5			9	7
	Aantal opleidingen		7			16	14
techniek	Gem	2,5*	2,8*	2*		2,7*	
	SD	1	0,7*			1,2	
	Min	2	2	2		2	
	Max	4	4	2		4	
	Aantal opleidingen	4	8	1		3	
gezondheidszorg	Gem	3,7	3,1*			4*	5,4*
	SD	1,3	1,1*			1,5*	2,5*
	Min	1	1			2	2
	Max	6	4			6	10
	Aantal opleidingen	23	19			8	10
economie	Gem	4*	2,8*	4*		3,1*	3,4*
	SD		1,3	2,6		1,1*	1,7*
	Min	4	1	2		2	2
	Max	4	4	7		5	6
	Aantal opleidingen	1	4	3		27	8

Tabel 3.8: Gemiddeld aantal criteria per sector, uitgesplitst naar opleidingsgroep

Recht	Gem					3,2*	3,4*
	SD					1,2*	0,9*
	Min					1	2
	Max					5	5
	Aantal opleidingen					17	12
Ge drag en maatschappij	Gem	2,2*	2,6*		5 *	3,1	4 *
	SD	1,1	0,9*			1,3	2,1*
	Min	1	1		5	2	2
	Max	4	4		5	6	8
	Aantal opleidingen	5	13		1	32	20
taal en cultuur	Gem		2*	3*		3,9	4,8*
	SD					1,3	1,1*
	Min		2	3		2	3
	Max		2	3		7	6
	Aantal opleidingen		1	1		55	12

*Resultaat gebaseerd op lage n

Tabel 3.9 laat de frequentie zien van elk voorkomend aantal criteria in zowel bachelor als masteropleidingen. Selecterende opleidingen hanteren het vaakst drie criteria (n = 103). Meer dan zeven criteria komt weinig voor.

Tabel 3.9: Aantal selecterende opleiding per aantal criteria (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	n
1	7
2	83
3	103
4	70
5	39
6	23
7	15
8	2
9	1
10	1
Totaal	344

Tabel 3.10 laat de frequentie zien van elk voorkomend aantal criteria, uitgesplitst naar opleidingsgroep. De meeste wo-opleidingen gebruiken drie criteria in hun selectieprocedure. Bij de hbo fixus opleiding worden 2 en 3 criteria het vaakst gebruikt.

Tabel 3.10: Aantal opleidingen per aantal criteria, naar opleidingsgroep

		hbo ba fixus	wo ba fixus	hbo ba kleinsch alig intensief	wo ba kleinsch alig intensief	wo ma selectief, onbep kte capacitei t	wo ma selectief, beperkte capacitei t
Aantal criteria	1	2	4	0	0	1	0
	2	9	15	2	3	43	11
	3	6	17	2	5	48	25
	4	9	15	1	1	37	7
	5	6	1	0	3	15	14
	6	1	0	0	2	14	6
	7	0	0	1	0	2	12
	8	0	0	0	0	0	2
	9	0	0	0	0	1	0
	10	0	0	0	0	0	1
	Totaal	33	52	6	14	161	78

In Tabel 3.11 staat welk percentage van de ho-opleidingen de genoemde criteria gebruiken. Motivatie en cijfers zijn de meest gevraagde criteria met percentages van rond de 80 procent.

Tabel 3.11: Percentage selecterende opleidingen die het criterium gebruiken

	%	Aantal opleidingen
Motivatie	87,8	344
Cijfer	73	344
Ervaring	33,4	344
Vakkennis	49,1	344
Cognitieve vaardigheden	32,8	344
Studievaardigheden	19,5	344
Persoonlijkheidskenmerken	9	344
Sociaal communicatieve vaardigheden	10,2	344
Visie	18,9	344
Reflectieve vaardigheden	8,1	344
Psychomotorische vaardigheden	0,9	344
Overig	12,8	344
Onbekend	3,5	344

Tabel 3.12 en Tabel 3.13 geven weer welk percentage opleidingen binnen een opleidingsgroep de genoemde criteria gebruiken. Met name motivatie en cijfers zijn veel voorkomende criteria, terwijl psychomotorische vaardigheden in een klein aantal van de opleidingen gevraagd wordt. De resultaten voor de kleinschalig intensieve opleidingen betreffen een klein aantal opleidingen (n = 6 en n = 14), waardoor er minder spreiding is in de resultaten.

Tabel 3.12: Welk percentage selecterende opleidingen gebruikt het criterium, uitgesplitst naar opleidingsgroep 1/2

	motivatie	cijfer	vakkennis	ervaring	Cognitieve vaardigheden	Studie vaardigheden	Aantal opleidingen
hbo ba fixus	72,7	3	45,5	15,2	45,5	24,2	33
wo ba fixus	55,8	55,8	44,2	5,8	40,4	26,9	52
hbo ba kleinschalig intensief	100* (n = 6)		16,7* (n = 1)	16,7* (n = 1)	16,7* (n = 1)	16,7* (n = 1)	6
wo ba kleinschalig intensief	100* (n = 14)	78,6* (n = 11)	50* (n = 7)	14,3* (n = 2)	35,7* (n = 5)	21,4* (n = 3)	14
wo ma selectief, onbeperkte capaciteit	96,9	88,2	44,7	36	28	11,2	161
wo ma selectief, beperkte capaciteit	93,6	87,2	65,4	59	33,3	29,5	78

* Resultaat is gebaseerd op lage n

Tabel 3.13: Welk percentage selecterende opleidingen gebruikt het criterium, uitgesplitst naar opleidingsgroep 2/2

	overig	Sociaal communicatieve vaardigheden	Reflectieve vaardigheden	Psychomotorische vaardigheden	Aantal opleidingen
hbo ba fixus	9,1	21,2	21,2	6,1	33
wo ba fixus	5,8	9,6	5,8	1,9	52
hbo ba kleinschalig intensief	83,3* (n = 5)		33,3* (n = 2)		6
wo ba kleinschalig intensief	7,1* (n = 1)	21,4* (n = 3)	7,1* (n = 1)		14
wo ma selectief, onbeperkte capaciteit	16,1	5	5,6		161
wo ma selectief, beperkte capaciteit	7,7	15,4	7,7		78

* Resultaat is gebaseerd op lage n

3.2.1 Motivatie

Zoals eerder weergegeven wordt motivatie door een groot deel van de opleidingen gebruikt als selectiecriteria. In deze sectie wordt daarom dit criteria uitgelicht.

Tabel 3.14 geeft weer welk aantal opleidingen aangeven motivatie te gebruiken als criterium, uitgesplitst naar opleidingsvorm. De opleidingsvorm waar motivatie iets minder populair lijkt te zijn ten opzichte van de overige opleidingsgroepen is de wo-bachelor met fixus.

Tabel 3.14: Aantal keer dat opleidingen aangeven motivatie te gebruiken als criterium, uitgesplitst naar opleidingsvorm

		hbo ba fixus	wo ba fixus	hbo ba kleinsch alig intensief	wo ba kleinsch alig intensief	wo ma selectief, onbeper kte capacitei t	wo ma selectief, beperkte capacitei t
Motivatie	nee	9	23	0	0	5	5
	ja	24	29	24	29	156	73
	Totaal	33	52	6	14	161	78

Tabel 3.15 geeft weer welk aantal selecterende opleidingen aangeven motivatie te gebruiken als criterium, uitgesplitst naar instelling. De tabel wijst uit dat voor een groot deel van de opleidingen binnen een instelling motivatie gebruikt wordt als criterium.

Tabel 3.15: Aantal keer dat opleidingen aangeven motivatie te gebruiken als criterium, uitgesplitst naar instelling (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

		Motivatie instrument			Aantal opleidingen
		Nee	Ja	In percentages %	n
brin	K	0	1	100*	1
	L	1	1	50*	2
	E	0	1	100*	1
	C	0	1	100*	1
	F	0	1	100*	1
	H (wo)	8	19	70.4*	27
	L (wo)	2	37	94.9	39
	K (wo)	2	61	96.8	63
	D (wo)	1	28	96.6*	29
	E (wo)	2	4	66.7*	6
	F (wo)	2	1	33.3*	3
	J (wo)	1	3	75*	4
	M (wo)	0	1	100*	1
	I (wo)	1	23	95.8*	24
	A (wo)	9	45	83.3	54
G (wo)	3	27	90	30	

Tabel 3.15: Aantal keer dat opleidingen aangeven motivatie te gebruiken als criterium, uitgesplitst naar instelling (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

C (wo)	2	14	87.5*	16
B (wo)	0	9	100*	9
D (wo)	0	2	100*	2
O (wo)	0	2	100*	2
M	0	4	100*	4
N	0	1	100*	1
G	2	3	60	5
I	1	5	83.3*	6
H	1	1	50*	2
J	0	4	100*	4
P	0	2	100*	2
A	1	0	100*	1
B	3	1	25*	4
Totaal	42	302		344

*Resultaat gebaseerd op lage n

Tabel 3.16 geeft weer welk aantal opleidingen maar één ander criterium vragen naast motivatie, uitgesplitst naar opleidingsvorm. Een opvallend resultaat uit de tabel is dat selecterende wo masteropleidingen met beperkte capaciteit relatief minder vaak maar één ander criterium naast motivatie hanteren dan in de selecterende masteropleiding met capaciteitsbeperking.

Tabel 3.16: Aantal opleidingen die één ander criterium vragen naast motivatie (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	hbo ba fixus	wo ba fixus	hbo ba kleinschalig intensief	wo ba kleinschalig intensief	wo ma selectief, onbeperkte capaciteit	wo ma selectief, beperkte capaciteit
Meerdere criteria naast motivatie	20	23	4	11	114	66
Motivatie en één ander criterium	4	6	2	3	41	7
Alleen motivatie als criterium					1	
Totaal	24	29	6	14	156	73

De volgende tabellen geven weer hoe vaak de genoemde criteria als enig ander criterium geldt naast motivatie. Er is een selectie gemaakt van de opleidingen die twee criteria hanteren en waarvan één van deze criteria motivatie is. De criteria: persoonlijkheidskenmerken, sociaal communicatieve vaardigheden, reflectieve vaardigheden en psychomotorische vaardigheden worden nooit als enige extra criteria gevraagd naast motivatie.

De tabellen laten zien dat met name cijfers en onbekende criteria naast motivatie gevraagd worden als enig ander criterium.

Tabel 3.17: Aantal keer dat cijfers als enig ander criterium geldt naast motivatie (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	n
0	24
1	40
Totaal	64

Tabel 3.18: Aantal keer dat ervaring geldt als enig ander criterium naast motivatie (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	n
0	60
1	4
Totaal	64

Tabel 3.19: Aantal keer dat vakkennis als enig ander criterium geldt naast motivatie (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	n
0	56
1	8
Totaal	64

Tabel 3.20: Aantal keer dat studievaardigheden als enig ander criterium geldt naast motivatie (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	n
0	63
1	1
Totaal	64

Tabel 3.21: Aantal keer dat visie als enig ander criterium geldt naast motivatie (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	n
0	60
1	4
Totaal	64

Tabel 3.22: Aantal keer dat overige criteria wordt gebruikt als enig ander criterium naast motivatie (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	n
0	61
1	3
Totaal	64

Tabel 3.23: Aantal keer dat een onbekend criterium wordt gebruikt enig ander criterium naast motivatie (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	n
0	62
1	2
Totaal	64

Tabel 3.24: Aantal keer dat cognitieve vaardigheden geldt als enig ander criterium naast motivatie (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	n
0	63
1	1
Totaal	64

Tabel 3.25: Aantal keer dat studie vaardigheden geldt als enig ander criterium naast motivatie (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	n
0	63
1	1
Totaal	64

3.3 Instrumenten

Deze sectie geeft informatie over de instrumenten die gebruikt worden om te toetsen of de student voldoet aan de selectiecriteria.

Tabel 3.26 laat het gemiddeld aantal instrumenten zien, uitgesplitst naar opleidingsgroep. Selecterende masteropleiding met capaciteitsbeperking gebruiken de meeste instrumenten om de criteria te toetsen.

Tabel 3.26: Gemiddeld aantal gebruikte instrumenten, uitgesplitst naar opleidingsgroep

	Totaal				Aantal opleidingen
	Gem	SD	Min	Max	n
hbo ba fixus	2,8	1,3	1	6	33
wo ba fixus	2,5	0,9	1	5	52
hbo ba kleinschalig intensief	2,7*	1*	1	4	6
wo ba kleinschalig intensief	3,1*	1*	2	5	14
wo ma selectief, onbeperkte capaciteit	3	0,9	1	6	161
wo ma selectief, beperkte capaciteit	3,3	0,9	1	5	78

* Resultaat is gebaseerd op lage n

Tabel 3.27 geeft de frequentie van het aantal opleidingen weer die 1 tot en met 6 instrumenten gebruiken om de criteria te toetsen. Het grootste aantal opleidingen gebruikt twee tot drie instrumenten om de criteria te toetsen.

Tabel 3.27: Frequentie gebruik aantal instrumenten (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

Aantal instrumenten	Aantal opleidingen
1	16
2	104
3	122
4	83
5	17
6	2
Totaal	344

Tabel 3.28 geeft de frequentie van het aantal opleidingen weer die 1 tot en met 6 instrumenten gebruiken om de criteria te toetsen, uitgesplitst naar opleidingsgroep.

Tabel 3.28: Frequentie aantal instrumenten, naar opleidingsgroep

		hbo ba fixus	wo ba fixus	hbo ba kleinsch alig intensief	wo ba kleinsch alig intensief	wo ma selectief, onbeper kte capacitei t	wo ma selectief, beperkte capacitei t
Aantal instrumenten	1	5	6	1	0	2	2
	2	10	23	1	4	56	10
	3	7	17	3	6	53	36
	4	9	5	1	2	44	22
	5	1	1	0	2	5	8
	6	1	0	0	0	1	0
	Totaal	33	52	6	14	161	78

Tabel 3.29 laat het gemiddeld aantal instrumenten per sector voor bachelors en masters met selectie-eisen zien. Er zijn duidelijke verschillen te zien in het aantal instrumenten die sectoren gebruiken. De gemiddelden liggen tussen de 2.8 en 3.3.

Tabel 3.29: Gemiddeld aantal instrumenten per sector (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	Aantal instrumenten				Aantal opleidingen
	Gem	SD	Min	Max	n
sectoroverstijgend	3,1*	0,8*	2	5	17
onderwijs	3 *		3	3	2
natuur	3	1,1	1	6	37
techniek	2,8*	0,9*	2	5	16
gezondheidszorg	2,9	1,2	1	6	60
economie	2,9	0,8	1	4	43
recht	2,9*	0,8*	1	5	29
gedrag en maatschappij	2,8	1	1	5	71
taal en cultuur	3,3	0,9	2	5	69

* Resultaat is gebaseerd op lage n

Tabel 3.30 laat het gemiddeld aantal instrumenten per sector zien, uitgesplitst naar opleidingsgroep. Voor een aantal resultaten is het aantal opleidingen erg laag, waardoor de resultaten voorzichtig moeten worden geïnterpreteerd.

Tabel 3.30: Gemiddeld aantal instrumenten per sector, uitgesplitst naar opleidingsgroep

		hbo ba fixus	wo ba fixus	hbo ba kleinschalig intensief	wo ba kleinschalig intensief	wo ma selectief, onbeperkte capaciteit	wo ma selectief, beperkte capaciteit
		Aantal instrumenten					
sectoroverstijgend	Gem			3*	3*	3*	3,5*
	SD				0,9*		0,7*
	Min			3	2	3	3
	Max			3	5	3	4
	Aantal opleidingen			1	13	1	2
onderwijs	Gem					3*	
	SD						
	Min					3	
	Max					3	
	Aantal opleidingen					2	
natuur	Gem		2,4*			2,7*	3,6*
	SD		1*			1,1*	1*
	Min		1			2	2
	Max		4			6	5
	Aantal opleidingen		7			16	14
techniek	Gem	2,8*	2,9*	2*		2,7*	
	SD	1*	1*			0,6*	
	Min	2	2	2		2	
	Max	4	5	2		3	
	Aantal opleidingen	4	8	1		3	
gezondheidszorg	Gem	3*	2,4*			3,5*	2,8*
	SD	1,3*	0,9*			1,1*	1,4*
	Min	1	1			2	1
	Max	6	4			5	5
	Aantal opleidingen	23	19			8	10
economie	Gem	2*	2*	2,7*		3*	3,4*
	SD		0,8*	1,5*		0,6*	0,5*
	Min	2	1	1		2	3
	Max	2	3	4		4	4
	Aantal opleidingen	1	4	3		27	8
recht	Gem					2,6*	3,2*
	SD					0,7*	0,8*
	Min					1	2
	Max					4	5

Tabel 3.30: Gemiddeld aantal instrumenten per sector, uitgesplitst naar opleidingsgroep

	Aantal opleidingen					17	12
gedrag en maatschappij	Gem	2*	2,5*		5*	2,7	3,1*
	SD	1,2*	0,9*			1	0,8*
	Min	1	1		5	1	2
	Max	4	4		5	5	5
	Aantal opleidingen	5	13		1	32	20
taal en cultuur	Gem		2*	3*		3,3	3,8*
	SD					0,9	0,6*
	Min		2	3		2	2
	Max		2	3		5	4
	Aantal opleidingen		1	1		55	12

* Resultaat is gebaseerd op een lage n

In tabel 3.31 staat het gebruik van de instrumenten, uitgesplitst naar opleidingsgroep. De tabel laat zien dat het instrument 'toets' het vaakst in de hbo bachelor met fixus wordt gebruikt. Een motivatie instrument wordt het in 96.3% van de opleidingen binnen de wo master zonder capaciteitsbeperking gebruikt. Dit percentage is niet volledig verrassend, omdat deze opleidingsgroep ook veelvuldig motivatie als criterium heeft.

Tabel 3.31: Instrument per opleidingsvorm over selecterende opleidingen in percentages (ho-bachelor fixus en wo-master)

		splitsing					
		hbo ba fixus	wo ba fixus	hbo ba kleinschalig intensief	wo ba kleinschalig intensief	wo ma selectief, onbeperkt e capaciteit	wo ma selectief, beperkte capaciteit
Motivatie instr	0	57,6	65,4	83,3* (n = 5)	21,4* (n = 3)	3,7	14,1
	1	42,4	34,6	16,7* (n = 1)	78,6* (n = 11)	96,3	85,9
	n	33	52	6	14	161	78
Portfolio of cijferlijst	0	75,8	38,5	83,3* (n = 5)		3,7	2,6
	1	24,2	61,5	16,7* (n = 1)	100* (n = 14)	96,3	97,4
	n	33	52	6	14	161	78
Toets	0	21,2	40,4	83,3* (n = 5)	78,6* (n = 11)	85,1	87,2
	1	78,8	59,6	16,7* (n = 1)	21,4* (n = 3)	14,9	12,8
	n	33	52	6	14	161	78
Assessment	0	66,7	63,5	83,3* (n = 5)	100* (n = 14)	93,8	97,4
	1	33,3	36,5	16,7* (n = 1)		6,2	2,6
	n	33	52	6	14	161	78
Opdracht	0	69,7	71,2	16,7* (n = 1)	71,4* (n = 11)	68,9	70,5
	1	30,3	28,8	83,3* (n = 5)	28,6* (n = 3)	31,1	29,5
	n	33	52	6	14	161	78
Gesprek	0	87,9	96,2	33,3* (n = 2)	57,1* (n = 8)	78,9	67,9
	1	12,1	3,8	66,7* (n = 4)	42,9* (n = 6)	21,1	32,1
	n	33	52	6	14	161	78
Vragenlijst	0	93,9	98,1	66,7* (n = 4)	100* (n = 14)	99,4	91
	1	6,1	1,9	33,3* (n = 2)		0,6	9
	n	33	52	6	14	161	78
Work sample test	0	93,9	100	100* (n = 6)	100* (n = 14)	91,9	71,8
	1	6,1				8,1	28,2
	n	33	52	6	14	161	78
Gezondheidstest	0	97	100	100* (n = 6)	100* (n = 14)	100	100
	1	3					
	n	33	52	6	14	161	78
Overig instrument	0	57,6	84,6	83,3* (n = 5)	64,3* (n = 9)	76,4	66,7
	1	42,4	15,4	16,7* (n = 1)	35,7* (n = 5)	23,6	33,3
	n	33	52	6	14	161	78
Onbekend instrument	0	97	96,2	100* (n = 6)	92,9* (n = 13)	100	100
	1	3	3,8		7,1* (n = 1)		
	n	33	52	6	14	161	78

* Percentage gebaseerd op lage n

In Tabel 3.32 staat welk percentage selecterende hbo- en wo-bachelor (inclusief kleinschalig intensief) en wo master die genoemde selectie-instrumenten hanteert. Met name portfolio of cijferlijst en motivatie instrumenten worden veel gebruikt om de criteria te toetsen.

Tabel 3.32: Percentage selecterende ho-opleidingen (hbo- en wo-bachelor, wo-master) dat selectie-instrumenten hanteert

	%	Aantal opleidingen
Motivatie instr	77,3	344
Portfolio of cijferlijst	83,1	344
Toets	27,6	344
Assessment	12,5	344
Opdracht	31,1	344
Vragenlijst	3,8	344
Work sample test	10,8	344
Gezondheidstest	0,3	344
Overig instrument	26,7	344
Onbekend instrument	1,2	344

Tabel 3.33 laat het aantal criteria ten opzichte van het aantal instrumenten zien voor selecterende ho-opleidingen. Veel voorkomende combinaties zijn twee instrumenten om twee criteria te meten en drie instrumenten op drie criteria te meten.

Tabel 3.33: Aantal criteria tegenover aantal instrumenten (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

		Aantal instrumenten					
		1	2	3	4	5	6
aantal criteria	1	6	1	0	0	0	0
	2	4	55	23	1	0	0
	3	2	32	50	19	0	0
	4	3	8	34	18	6	1
	5	1	4	10	21	3	0
	6	0	3	0	18	2	0
	7	0	1	5	4	5	0
	8	0	0	0	2	0	0
	9	0	0	0	0	0	1
	10	0	0	0	0	1	0
	Totaal	16	104	122	83	17	2

Tabel 3.34 laat zien welke instrumenten gebruikt worden door selecterende ho-opleidingen om de selectiecriteria te toetsen. Per criteria is het mogelijk dat deze met meerdere instrumenten gemeten worden.

Tabel 3.34: Aantal instrumenten gebruikt per selectie criterium (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	Motivatie instrument	Portfolio/cijferlijst	toets	assessment	opdracht	gesprek	vragenlijst	werkt est	gezondheidstest	overig	onbekend
motivatie	256	81	13	8	20	63	7	5	0	26	0
cijfer	3	246	21	1	0	0	0	0	0	1	0
ervaring	38	97	0	5	2	17	7	5	0	17	0
vakkennis	6	108	36	12	13	26	6	24	0	23	1
cogvaard	6	42	34	8	47	14	0	14	0	13	1
studievaard	5	30	16	8	22	3	0	6	0	14	2
perskenm	6	5	6	4	2	7	1	0	0	7	1
soccomvaard	11	5	3	3	2	16	0	0	0	10	1
visieverw	43	6	2	2	5	22	2	0	0	10	0
reflvaard	14	2	1	2	9	2	1	1	0	5	0
psymotvaard	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0
overig	3	9	1	3	18	10	0	0	0	13	0

Tabel 3.35 geeft het gemiddeld aantal instrumenten in de hbo-bachelor (fixus en kleinschalig intensief) per instelling weer.

Tabel 3.35: Gemiddeld aantal gebruikte instrumenten per instelling (hbo-bachelor)

		Totaal				Aantal opleidingen
		Gem	SD	Min	Max	n
brin	K	2*		2	2	1
	L	2*	1,4*	1	3	2
	E	3*		3	3	1
	C	1*		1	1	1
	F	3*		3	3	1
	D	2*		2	2	2
	O	3*	1,4*	2	4	2
	M	3*	1,2*	2	4	4
	N	3*		3	3	1
	G	2,6*	1,1*	1	4	5
	I	3*	1,9*	1	6	6
	H	3,5*	0,7*	3	4	2
	J	4*	0,8*	3	5	4
	P	3*	1,4*	2	4	2
	A	2*		2	2	1
B	2,2*	1,3*	1	4	4	

* Resultaat gebaseerd op lage n

Tabel 3.36 geeft het gemiddeld aantal instrumenten per instelling van wo-bachelor opleiding (fixus en kleinschalig intensief) weer.

Tabel 3.36: Gemiddeld aantal gebruikte instrumenten per instelling (wo-bachelor)

		Totaal				Aantal opleidingen
		Gem	SD	Min	Max	n
brin	H	2,4*	0,5*	2	3	7
	L	3 *	0,9*	2	4	9
	K	3,6*	1 *	2	5	7
	D	2,6*	0,5*	2	3	5
	E	2,5*	0,5*	2	3	6
	F	3,7*	1,2*	3	5	3
	J	3*		3	3	2
	I	2,6*	1,1*	1	4	5
	A	1,9*	1,4*	1	5	8
	G	2*		2	2	6
	C	2*	0,6*	1	3	6
B	3*		3	3	2	

*Gemiddelde gebaseerd op lage n

Tabel 3.37 geeft het gemiddeld aantal instrumenten in de selecterende wo-master per instelling weer.

Tabel 3.37: Gemiddeld aantal gebruikte instrumenten per selecterende wo master instelling

		Totaal				Aantal opleidingen
		Gem	SD	Min	Max	n
brin	H	3*	1,1*	1	4	20
	L	3,3	1,2	2	6	30
	K	3,1	1	2	5	56
	D	2,8*	0,5*	2	4	24
	J	3*		3	3	2
	M	2*		2	2	1
	I	3,3*	1,1*	2	5	19
	A	3,2	0,8	2	5	46
	G	2,8*	0,7*	2	4	24
	C	3,1*	1,1*	1	5	10
	B	3,7*	0,5*	3	4	7

* Resultaat gebaseerd op lage n

3.4 Typologie

We hebben typologieën gemaakt van de verschillende combinaties van selectiecriteria die we in onze data aantreffen. We hebben de selectiecriteria gescoord op twee dimensies: van verleden- naar toekomstgerichtheid en van 'soft skills'- naar cognitief georiënteerd. Zo konden we de opleidingen plaatsen in een vlak met twee assen. De kwadranten van het vlak en de punten waar de assen elkaar snijden zijn leidend geweest voor de typering van de opleidingen.

Twee dimensies voor een typologie

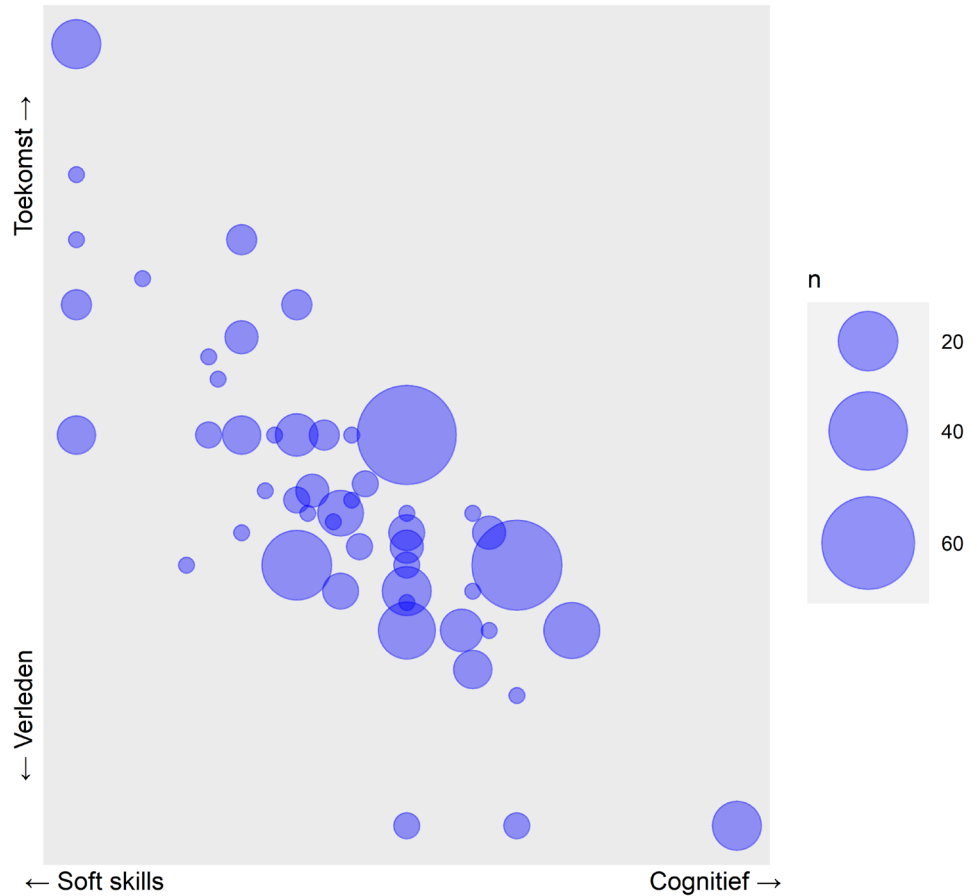
Criteria die we cognitief georiënteerd hebben genoemd selecteren op kennis van de kandidaat, dit is bijvoorbeeld aantoonbaar met cijfers die op het toeleverend onderwijs zijn behaald of door middel van toetsing van stof die als voorbereiding op de selectieprocedure is toegestuurd. Aan de andere kant van deze dimensie hebben we 'soft skills' geplaatst. Dit zijn niet-cognitieve vaardigheden zoals motivatie en sociaal-communicatieve vaardigheden. Criteria die we toekomstgericht hebben genoemd selecteren op kenmerken die pas in de toekomst vorm gaan krijgen of die in potentie aanwezig zijn, maar nog verder ontwikkeld (kunnen) worden. Motivatie en visie en verwachting hebben we beide als toekomstgericht beoordeeld, omdat ze iets zeggen over wat de kandidaat voor zich ziet bij de opleiding en bij de toekomst daarna. Verleden gerichte criteria betreffen vaardigheden die in het verleden al zijn ontwikkeld. Een aantal criteria hebben we tussen verleden en toekomst geplaatst omdat ze deels al zijn gevormd door school en de sociale omgeving, maar ook nog verder ontwikkeld kunnen worden gedurende de opleiding. Ook hebben we een criterium tussen 'soft skills' en cognitief georiënteerd geplaatst, namelijk studievaardigheden.

Tabel 3.38 Selectiecriteria naar twee dimensies

	'soft skills' versus cognitief georiënteerd (0-1)	gericht op verleden versus toekomstgerichtheid (0-1)
motivatie	Vooraf soft skills (0)	Vooraf toekomstgericht (1)
cijfer	Vooraf cognitie (1)	Vooraf verleden gericht (0)
ervaring	Vooraf soft skills (0)	Vooraf verleden gericht (0)
vakkennis	Vooraf cognitie (1)	Vooraf verleden gericht (0)
cognitieve vaardigheden	Vooraf cognitie (1)	Vooraf verleden gericht (0)
studievaardigheden	Zowel soft skills als cognitie (0,5)	Zowel verleden als toekomst (0,5)
persoonlijkheidskenmerken	Vooraf soft skills (0)	Zowel verleden als toekomst (0,5)
sociaal communicatieve vaardigheden	Vooraf soft skills (0)	Zowel verleden als toekomst (0,5)
visie en verwachting	Vooraf soft skills (0)	Vooraf toekomstgericht (1)
reflectieve vaardigheden	Vooraf soft skills (0)	Zowel verleden als toekomst (0,5)
psychomotorische vaardigheden	Vooraf soft skills (0)	Zowel verleden als toekomst (0,5)

De scores zijn per dimensie en per opleiding gemiddeld over het aantal selectiecriteria. Als bijvoorbeeld twee van de drie gehanteerde selectiecriteria een 1 scoort op de dimensie cognitief georiënteerd en het andere criterium een 0 scoort op diezelfde dimensie, dan krijgt de opleiding op deze dimensie een score van $(1+1+0)/3=0,66$. Zo weegt zowel de aard van het criterium als het aantal gehanteerde criteria mee in de score die wordt toegekend. Figuur 3.1 geeft weer waar alle selectieve opleidingen in onze data zich bevinden in het tweedimensionale vlak. De grootte van de bollen in de figuur geeft het aantal opleidingen weer. Van de 344 opleidingen met selectie-eisen zijn er 2 opleidingen die niet in te delen vielen in een soort typologie. Deze opleidingen gaven namelijk aan alleen 'onbekend' als criteria te hebben. In de rest van het hoofdstuk zal de n daarom 342 zijn.

Figuur 3.1: Verdeling van opleidingen over de verschillende soorten typologieën

Op basis van de figuur met twee dimensies en de positie waar de bollen zich bevinden hebben we zes typologieën geïdentificeerd. Dit zijn de volgende typologieën:

1. Evenwicht: de selectie dekt meerdere dimensies van een kandidaat in gelijke mate
2. Cognitief georiënteerd: de selectie is vooral gericht op reeds aanwezige cognitieve kennis
3. Soft skills uit het verleden: de selectie is vooral gericht op niet-cognitieve eigenschappen die hun oorsprong hebben in het verleden
4. Verledengericht: de selectie is vooral gericht op zowel cognitieve als niet-cognitieve eigenschappen die hun oorsprong hebben in het verleden
5. Soft skills georiënteerd: de selectie is vooral gericht op niet-cognitieve eigenschappen die die zowel hun oorsprong hebben in het verleden als gericht zijn op de toekomst
6. Soft skills in de toekomst: de selectie is vooral gericht op niet-cognitieve eigenschappen die gericht zijn op de toekomst

Tabel 3.39 laat de frequenties zien van elk van de zes typen. De tabel laat zien dat cognitief georiënteerde criteria het meest voorkomen.

Tabel 3.39: Frequentie typologie

	n
Evenwicht	70
Soft skills georiënteerd	27
verledengericht	45
Soft skills uit het verleden	61
Soft skills in de toekomst	30
Cognitief georiënteerd	109
Totaal	342

Tabel 3.40 laat de frequenties zien van elk van de zes typologieën, uitgesplitst naar opleidingsgroep. Binnen de opleidingsgroep 'wo ba fixus' komt de cognitief georiënteerde typologie het meest voor. Binnen de selectie master met capaciteitsbeperking zijn soft skills uit het verleden een veel voorkomende vorm van criteria.

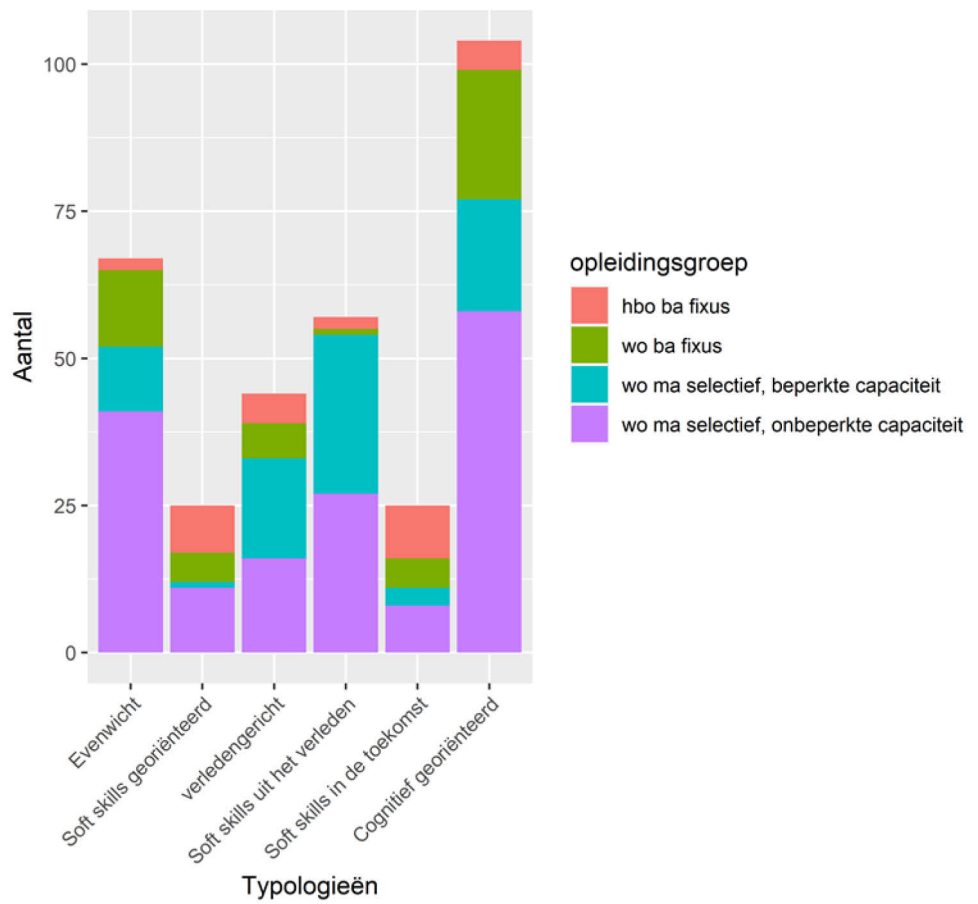
Tabel 3.40: Frequentie typologie, naar opleidingsgroep (in percentages)

	hbo ba fixus		wo ba fixus		hbo ba kleinschalig intensief		wo ba kleinschalig intensief		wo ma selectief, onbeperkte capaciteit		wo ma selectief, beperkte capaciteit	
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Evenwicht	6,5*	2	25*	13			21,4*	3	25,5	41	14,1*	11
Soft skills georiënteerd	25,8*	8	9,6*	5			14,3*	2	6,8*	11	1,3*	1
verledengericht	16,1*	5	11,5*	6			7,1*	1	9,9*	16	21,8*	17
Soft skills uit het verleden	6,5*	2	1,9*	1	16,7*	1	21,4*	3	16,8*	27	34,6*	27
Soft skills in de toekomst	29*	9	9,6*	5	83,3*	5			5*	8	3,8*	3
Cognitief georiënteerd	16,1*	5	42,3*	22			35,7*	5	36	58	24,4*	19
Totaal		31		52		6		14		161		78

* Percentage gebaseerd op lage n.

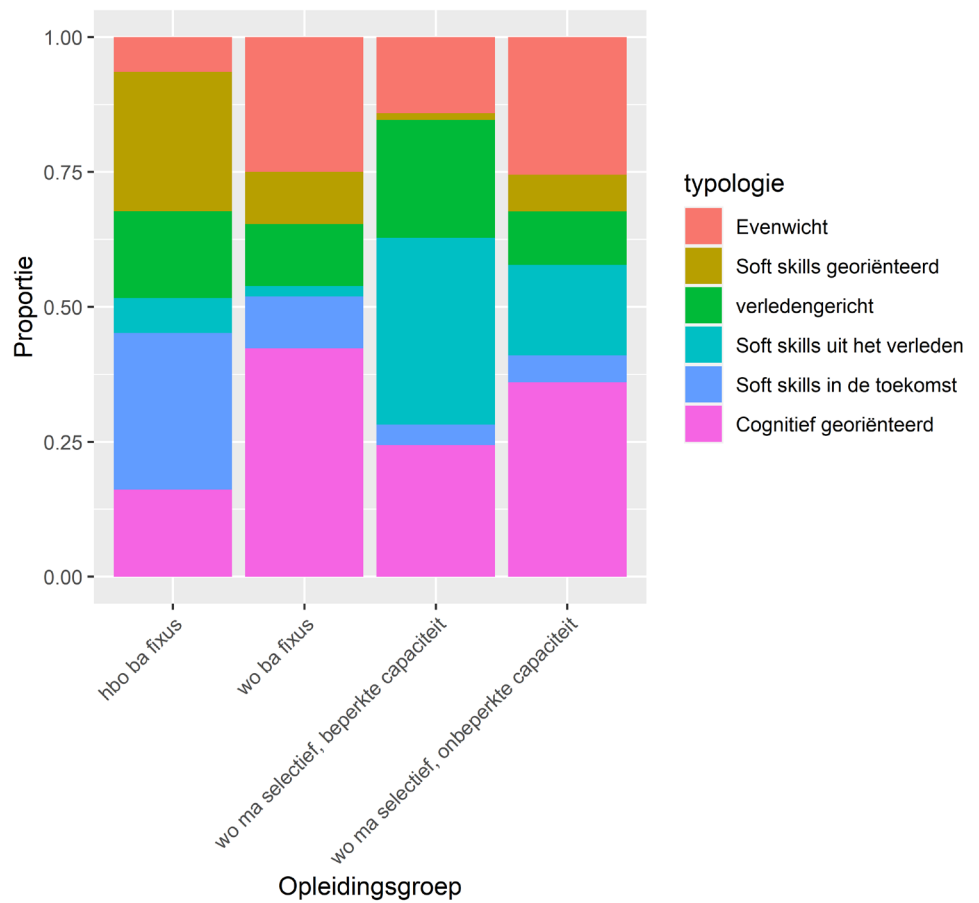
Figuur 3.2 geeft de verdeling van de opleidingen over de verschillende soorten typologieën weer, uitgesplitst naar opleidingsgroep. De kleinschalig intensieve opleidingen zijn niet weergegeven in dit figuur en figuur 3.3 wegens de kleine aantallen. Figuur 3.2 laat zien dat de typologie 'cognitief georiënteerd' vooral vaak in de selectieve wo master met onbeperkte capaciteit voorkomt.

Figuur 3.2: Verdeling van opleidingen over de verschillende soorten typologieën, naar opleidingsgroep

Figuur 3.3 laat zien dat de typologie 'soft skills in de toekomst' met name in het hbo voorkomt. Cognitief georiënteerde criteria komt vaker voor in het wo. De typologie 'soft skills georiënteerd' komt niet vaak voor in selecterende wo master opleidingen.

Figuur 3.3: Verdeling van opleidingen over de verschillende typologieën, naar opleidingsgroep

Tabel 3.41 geeft de frequenties weer van de typologieën uitgesplitst naar sector in hbo en wo (bachelor en master). De sector taal en cultuur heeft vaak criteria gefocust op cognitie en het verleden, terwijl de sector economie vaak criteria heeft die alle vier facetten raken.

Tabel 3.41: Soorten typologie uitgesplitst naar sector (hbo- en wo-bachelor, wo-master)

	sectoro verstij gend	onder wijs	natuur	technie k	gezond heidsz org	econo mie	recht	gedrag en maatsc happij	taal en cultuur
Evenwicht	3	0	5	2	5	19	3	25	8
Soft skills georiënteerd	2	0	4	2	12	0	0	5	2
verledengericht	1	0	8	1	10	5	2	5	13
Soft skills uit het verleden	4	2	12	2	10	4	9	12	6
Soft skills in de toekomst	2	0	1	3	9	3	5	5	2
Cognitief georiënteerd	5	0	7	6	13	12	10	18	38
Totaal	17	2	37	16	59	43	29	70	69

Tabel 3.42 geeft de soorten typologieën in de hbo-en wo-bachelor met fixus, uitgesplitst naar sector. Deze tabel laat zien dat binnen de gezondheidszorg de typologieën 'soft skills georiënteerd' en 'cognitief georiënteerd' het meest voorkomen.

Tabel 3.42: Soorten typologie uitgesplitst naar sector (hbo- en wo-bachelor)

	sectorov erstijgen d	natuur	techniek	gezondh eidszorg	economi e	gedrag en maatsch appij	taal en cultuur
Evenwicht	3	1	2	5	2	5	0
Soft skills georiënteerd	2	0	1	10	0	2	0
verledengericht	0	0	1	8	1	2	0
Soft skills uit het verleden	3	0	1	2	1	0	0
Soft skills in de toekomst	1	1	2	7	3	3	2
Cognitief georiënteerd	5	5	6	9	1	6	0
Totaal	14	7	13	41	8	18	2

Tabel 3.43 geeft de typologieën naar sector in de master weer. In de master komt binnen de sector gezondheidszorg juist de typologie 'soft skills uit het verleden' het meest voor.

Tabel 3.43: Soorten typologie uitgesplitst naar sector (wo-master)

	sectoro verstij gend	onder wijs	natuur	technie k	gezond heidsz org	econo mie	recht	gedrag en maatsc happij	taal en cultuur
Evenwicht	0	0	4	0	0	17	3	20	8
Soft skills georiënteerd	0	0	4	1	2	0	0	3	2
verledengericht	1	0	8	0	2	4	2	3	13
Soft skills uit het verleden	1	2	12	1	8	3	9	12	6
Soft skills in de toekomst	1	0	0	1	2	0	5	2	0
Cognitief georiënteerd	0	0	2	0	4	11	10	12	38
Totaal	3	2	30	3	18	35	29	52	67

3.5

Vergelijking zelfde opleidingen bij verschillende instellingen

In het onderzoeksrapport zijn een aantal brins (instellingen) uitgelicht die dezelfde opleiding aanbieden. Van deze opleidingen zijn per gepseudonimiseerde instelling het aantal instrumenten, aantal criteria en de typologie weergegeven in tabellen 3.44 tot en met 3.47. Tabel 3.44 laat zien dat er relatief veel criteria gevraagd worden door de opleidingen en dat er ook grote verschillen zijn tussen de aantallen.

Tabel 3.44: Overzicht selectiecriteria bij gelijke wo-masteropleidingen in de sector Taal & Cultuur

		aantal criteri a	aantal instrumente n	typologie		
				Evenwich t	Verleden- gericht	Cognitief georiënteerd
		n	n	n	n	n
instellin g	A	6	4			1
	B	7	4		1	
	C	3	3	1		
	D	4	4			1
	E	3	3			1

Tabel 3.45 laat zien dat er grote diversiteit is in soorten typologieën en aantal instrumenten die gebruikt worden om de criteria te toetsen.

Tabel 3.45: Overzicht selectiecriteria bij gelijke hbo-bacheloropleidingen in de sector Gezondheidszorg

		aantal criteria	aantal instrumenten	typologie			
		n	n	Soft skills georiënteerd	Verleden-gericht	Soft skills uit het verleden	Soft skills in de toekomst
				n	n	n	n
instelling	F	3	3				1
	G	3	2	1			
	H	5	4				1
	I	5	4		1		
	J	5	1			1	
	K	5	4	1			

Tabel 3.46 laat zien dat er bij deze instelling criteria gevraagd worden die maar in drie soorten typologieën passen. Ook opvallend is dat 'vooral soft skills, gericht op toekomst' in opleiding M door vier instrumenten getoetst wordt, terwijl deze typologie bij P door één instrument getoetst wordt.

Tabel 3.46: Overzicht selectiecriteria bij gelijke wo-bacheloropleidingen in de sector Gezondheidszorg

		aantal criteria	aantal instrumenten	typologie		
		n	n	Evenwicht	Soft skills in de toekomst	Cognitief georiënteerd
				n	n	n
instelling	L	4	3			1
	M	4	4		1	
	N	4	3			1
	O	3	3			1
	P	4	1		1	
	Q	1	1	1		
	R	2	2			1
	S	2	2	1		

Tabel 3.47 laat zien dat de opleidingen van deze instellingen veel verschillen in soorten typologieën.

Tabel 3.47: Overzicht selectiecriteria bij gelijke wo-bacheloropleidingen in de sector Gedrag en Maatschappij

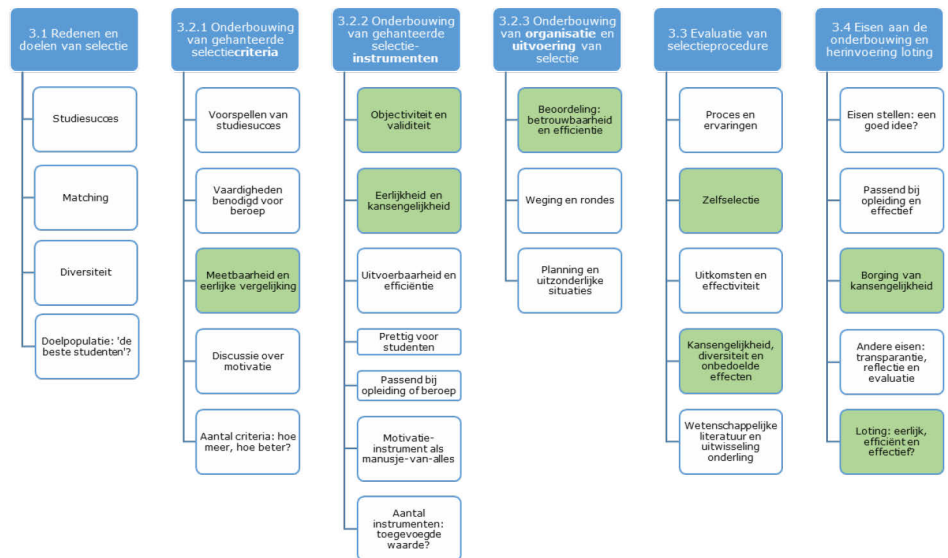
		aantal criteria	aantal instrumenten	typologie				
		n	n	Evenwicht	Soft skills georiënteerd	Verleden-gericht	Soft skills in de toekomst	Cognitief georiënteerd
				n	n	n	n	n
instelling	T	2	2					1
	U	2	2				1	
	V	3	4	1				
	W	4	3			1		
	X	4	4		1			
	Y	1	1	1				
	Z	2	2	1				
	AB	3	2					1
	CD	3	3					1

4 Resultaten kwalitatief onderzoek

In dit hoofdstuk staan de uitkomsten van het kwalitatief onderzoek. In bijlage C staat de codeboom, wat een tussenstap is van de visuele weergave 4.1. In de codeboom staan alle (sub) onderwerpen die genoemd zijn in de gesprekken en die relevant waren voor de vragen zoals vermeld in de gespreksleidraad. De (sub) onderwerpen zijn gevonden door per gecodeerd stuk tekst te bepalen wat de hoofdboodschap is. De gecodeerde stukken tekst die buiten de scope van dit onderzoek vallen zijn niet meegenomen in de verdere analyse. De aggregatie resulteerde in 85 sub onderwerpen die zijn onderverdeeld onder 10 hoofdonderwerpen.

Deze codeboom is vervolgens geherstructureerd om de leesbaarheid te vergroten en de verbanden die zijn gevonden te kunnen weergeven. Bij dit proces is geen selectie gemaakt in de codes. De geherstructureerde codeboom staat schematisch weergegeven in figuur 4.1. De groene vierkanten geven aan dat de onderwerpen verbonden zijn aan kansengelijkheid.

Figuur 4.1: Onderbouw van de selectieprocedure

5 Bijlage A: Voorbeelden selectiecriteria

Tabel 5.1 Soorten selectiecriteria inclusief voorbeelden:

<u>Motivatie</u>	<u>Cijfers</u>	<u>Ervaring</u>	<u>Vakspecifieke basiskennis</u>	<u>Cognitieve analytische vaardigheden</u>	<u>Studievaardigheden</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Toewijding, ambitie, motivatie, persoonlijke drijfveren, interesses • Achtergrond, geschiktheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Cijfers Engels, Nederlands, wiskunde scheikunde, natuurkunde, biologie • Gemiddelde cijfers, GPA • Eind-, diploma- of SE-cijfers 	<ul style="list-style-type: none"> • Relevante stage- en/of werkervaring, andere relevante activiteiten • Kwalificaties, prestaties • Aansluiting vooropleiding 	<ul style="list-style-type: none"> • Engelse of Nederlandse taalvaardigheid en tekstbegrip • Basis-kennis/ relevante kennis van natuur-, wis-, scheikunde, etc. • Reken-kundige vaardigheden 	<ul style="list-style-type: none"> • Cognitieve vaardigheden , kwaliteiten en/of capaciteiten • (Denk)- en analytisch vermogen, het kunnen onderscheiden van hoofden bijzaken • Logisch redeneren, argumentatie - vaardigheden 	<ul style="list-style-type: none"> • Studievaardigheden, academische vaardigheden • Kennisverwerving, zelfstandig nieuwe kennis eigen maken
<u>Persoonlijkheidskenmerken</u>	<u>Sociaal-Communicatieve vaardigheden</u>	<u>Visie en verwachtingen</u>	<u>Reflectieve vaardigheden</u>	<u>Psycho-motorische vaardigheden</u>	<u>Overig</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijke kwaliteiten als stressbestendigheid, nauwkeurigheid, standvastigheid, zelfstandigheid, empathie • Professioneel handelen • Onderzoekend vermogen, probleemoplossend vermogen 	<ul style="list-style-type: none"> • Communicatief vermogen, gespreksvaardigheden • Samenwerking, plezier in samenwerking • (Gemeenschaps)betrokkenheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Verwachtingen, oriëntatie op opleiding, oriëntatie op hoger onderwijs • Beroepsoriëntatie, beroepsbeeld 	<ul style="list-style-type: none"> • Reflectieve vaardigheden 	<ul style="list-style-type: none"> • Motorische vaardigheden als spel, turnen, atletiek, zwemmen, bewegen, dans • Psycho-motorische competenties 	<ul style="list-style-type: none"> • Bijvoorbeeld: internationale oriëntatie, digitale capaciteiten, creatieve vaardigheden, schoolse vaardigheden

Bron: ResearchNed 2018, Inspectie van het onderwijs 2021

Tabel 5.2 Overzicht soorten instrumenten inclusief voorbeelden:

<u>Motivatie-instrumenten</u>	<u>Portfolio/cijferlijst</u>	<u>Toetsen</u>	<u>Assessment</u>	<u>Opgavten</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Motivatie-opdracht • Motivatiegesprek • Motivatiebrief • Motivatietoets • Motivatievideo 	<ul style="list-style-type: none"> • CV • Persoonlijk dossier, portfolio • Cijferlijst 	<ul style="list-style-type: none"> • Toets rekenvaardigheid, taalvaardigheid, leesvaardigheid, Engels, biologie, scheikunde, natuurkunde, wiskunde, etc. • Schriftelijke toets • Kennistoets • Meerkeuzetoets • Entreetoets, eindtoets • BMAT (Biomedical Admissions Test) 	<ul style="list-style-type: none"> • Peerassessment, groepsassessment, assessment-gesprek, (online) assessment • Bewegingsassessment • Matching assessment, online matching, (online) selectiedag 	<ul style="list-style-type: none"> • Huiswerk-opdracht, zelfstudieopdracht, voorbereidingsopdracht • Groepsopdracht • Analyse-opdracht, schriftelijke opdracht, samenvatting, essay • Reflectie-opdracht, reflectieverslag • Presentatie
<u>Gesprekken</u>	<u>Vragenlijsten</u>	<u>Work sample tests</u>	<u>Gezondheidstesten</u>	<u>Overig</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Interview, toelatingsgesprek • Groepsinterview, groepsgesprek • Gesprek met docent • Gesprek simulatiepatiënt 	<ul style="list-style-type: none"> • Vragenlijst, online vragenlijst • Persoonlijkheids-vragenlijst 	<ul style="list-style-type: none"> • Work sample tests • Introductie-college • Proefstudereren 	<ul style="list-style-type: none"> • Gezondheidstest, gezondheidsmeting • Fitheidstest, uithoudingstest, obstacle run 	<ul style="list-style-type: none"> • Non-cognitieve toets • Startmeter • Pitch • Overig

Bron: ResearchNed 2018, bewerking Inspectie van het onderwijs 2021

6 Bijlage B: Gespreksleidraad

In deze bijlage staat de gespreksleidraad die toegepast is in de gesprekken met de opleidingen.

Gespreksleidraad praktijkstudie maximering selectiecriteria

Het onderzoek:

De inspectie zal in 2021 en 2022, op verzoek van de minister, onderzoeken hoe instellingen in de praktijk omgaan met het aantal gehanteerde selectiecriteria en de (wetenschappelijke) onderbouwing van de keuzes hierbij, met specifieke aandacht voor kansengelijkheid. Dit naar aanleiding van de motie van Meenen, Futselaar en van der Molen¹.

GEWIJZIGDE MOTIE VAN HET LID VAN MEENEN C.S. TER VERVANGING VAN DIE GEDRUKT ONDER NR. 710

De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat er sprake is van decentrale selectie bij bacheloropleidingen; voorts constaterende er een toename is van zowel het aantal selecterende masters als het aantal criteria waaraan toekomstige masterstudenten moeten voldoen; constaterende dat een wetenschappelijke onderbouwing van gehanteerde selectiecriteria noodzakelijk is; verzoekt de regering, in het najaar met voorstellen te komen die eisen stellen aan de onderbouwing van gehanteerde selectiecriteria, gericht op kansengelijkheid en de kwantiteit van selectiecriteria te maximeren, en gaat over tot de orde van de dag.

Van Meenen Van der Molen Futselaar

Uiteindelijke versie regeerakkoord:

*Opleidingen die selecteren dienen te onderbouwen hoe de **selectieprocedure** past bij de **inhoud van de opleiding**, **effectief** is en **gelijke kansen borgt**. (zie bijlage 1)*

NB: Impact op toezicht: Als het een wettelijke eis wordt, is het noodzakelijk toezicht te houden op de toepassing van de wet door instellingen. Hoe wordt dit gecontroleerd. Moet de onderbouwing worden gemeld en bij wie dan? Wanneer is iets voldoende (wetenschappelijk) onderbouwd? Toezicht is eenvoudiger indien bij wet bepaalde selectie instrumenten worden verboden of juist toegestaan. Het jaarlijks beoordelen van alle toegepaste instrumenten op (wetenschappelijke) onderbouwing is ingewikkeld.

Nadere duiding van bovengenoemde termen:

Selectieprocedure = de combinatie van selectiecriteria, -instrumenten en uitvoering

¹ Kamerstukken II, 2018/2019, 31 288, nr. 713.

Passend bij de inhoud van de opleiding = doel en selectieprocedure sluiten op elkaar aan

Effectief = niet meer criteria, instrumenten en 'uitvoering' dan nodig is om doel te bereiken

Borging gelijke kansen = de procedure leidt niet tot een toename van ongelijke kansen

Onze centrale vraag voor het gehele onderzoek²:

Hoe worden selectieprocedures (wetenschappelijk) onderbouwd en kansengelijkheid geborgd?

Bij deze hoofdvraag onderscheiden we drie deelvragen:

1. Hoeveel en welke criteria en instrumenten hanteren selecterende bacheloropleidingen (hbo en wo) en selecterende masteropleidingen (wo) in het bekostigd hoger onderwijs?
2. Hoe worden selectieprocedures (aantal en type selectiecriteria, instrumenten en uitvoering)³ onderbouwd?
3. In hoeverre is de onderbouwing van selectieprocedures gericht op borging van kansengelijkheid?

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen 2 en 3 voeren we een praktijkstudie uit. Dit geschiedt op basis van gesprekken met verschillende partijen die betrokken zijn bij de selectieprocedure. Dit zijn bijvoorbeeld betrokken beleidsmedewerkers (centraal en decentraal niveau) en onderwijsdirecteuren. De gesprekken worden gestructureerd door middel van gespreksleidraden die op basis van de onderzoeksvragen worden ontwikkeld. Hieronder volgt een uitwerking hiervan.

Vorbereiding:

1. Relevante (beleids)documenten opvragen met betrekking tot selectiecriteria en de selectieprocedure indien er sprake is van selectie voor de poort. Je kan daarbij o.a. denken aan het reglement dat instellingen op grond van de WHW (Art.7.53 lid 3) moeten opstellen ter verantwoording over het gekozen selectiebeleid.
2. Vorbereidingsdocumentje maken met eigen beeld van de instelling v.w.b. selectiebeleid/procedure (input: o.a. uitvraag, website)

² SR: Ik heb deze (na voortschrijdend inzicht projectgroep) enigszins aangepast. Hij wijkt daarmee af van de oorspronkelijke vraag uit het projectplan.

³ SR: hier al overwogen of we in de vraagstelling al willen uitbreiden naar selectie-instrumenten en selectieprocedure. JvK: aangepast naar selectieprocedure (combinatie van criteria, instrumenten en uitvoering)

Gespreksleidraad

Deel I Procedureel – toelichting onderzoek

- *Kort voorstelrondje*; dank voor medewerking
- *Doel en achtergrond onderzoek schetsen*:
 - Aanleiding motie, rol inspectie, meerjarig programma selectie en toegankelijkheid
- *Doel van dit gesprek/praktijkstudie*:
 - Inzoomen op het beleid van instellingen en opleidingen gericht op de keuze voor het aantal en soort selectiecriteria en hoe deze wordt onderbouwd. Daarbij richten we ons ook op de wijze waarop kansengelijkheid in de selectieprocedure wordt geborgd en hoe dit wordt onderbouwd.
 - Vier onderwerpen: 1) doel selectie, 2) onderbouwing selectiecriteria en instrumenten, 3) onderbouwing procedure/uitvoering, 4) te stellen eisen aan de onderbouwing; en een vraag over het wetsvoorstel over het toevoegen van decentrale loting als selectiemethode.
- *Uitleg van de selectie van deze instelling /opleiding*
 - beredeneerde steekproef:
 - zelfde opleidingen (als in gelijke isat-codes) bij meerdere instellingen
 - gelijke opleidingen die verschillen in het aantal gehanteerde criteria
 - middelgrote tot grote opleidingen
 - opleidingen uit verschillende sectoren
 - 9 universiteiten, 6 hogescholen
- *Rapportage*
 - Afspraken mbt hoor-wederhoorprocedure, verslag volgt binnen drie weken na vandaag via CvB, nakijken op feitelijke onjuistheden; basis voor landelijk rapport.
 - Landelijk rapport is geanonimiseerd en op stelselniveau; rond eind van het jaar naar minister en TK.
- *Toelichting duidelijk? Vragen?*
- *Akkoord voor opnemen gesprek?*

Introductie	<p><u>Kunt u ons kort vertellen over de wijze waarop de selectieprocedure werkt bij uw opleiding?</u></p> <p><i>Denk aan: sinds wanneer wordt er geselecteerd, doorlooptijden, timing selectie, selectiecommissie.</i></p> <p><i>Loop gehele procedure door vanaf aanmelding tot daadwerkelijke selectie.</i></p>	
Topic	Openingsvraag	Hulpvragen
Doel selectie	<p>Allereerst zijn we benieuwd waarom jullie precies selectie toepassen.</p> <p><u>Waarom is er een fixus?</u> <u>Met welk doel selecteert u studenten voor deze opleiding?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Herkennen jullie de volgende redenen? <ul style="list-style-type: none"> o te weinig docenten, collegzalen, laboratoria o te weinig stageplaatsen o te weinig arbeidsmarktplaatsen o vraag om talent, zonder red je het niet (conservatoria). o vraag om specifiek vakniveau, zonder dat red je het niet (TU Delft, Wiskunde minimaal een 8) o slagingskansen vergroten - Welke van deze redenen is het belangrijkste? Kunt u een top drie maken? - Indien doel is om slagingskansen te vergroten: - Waarom slagen deze studenten wel, of eerder, of met hogere cijfers? - Indien doel is betere aansluiting bij beroepsvereisten: - Wat moet je in het werkveld dan kunnen?
	<p><u>Gegeven dit doel, wat is dan de gewenste populatie?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Waarom is deze populatie gewenst? - Wie bepaalt wat de gewenste populatie is?
Topic	Openingsvraag	Hulpvragen
Onderbouwing procedure: selectiecriteria en -instrumenten	<p>U hanteert de volgende selectiecriteria voor deze opleiding:</p> <p><u>Hoe bent u tot deze criteria gekomen?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Waarom moeten studenten juist aan deze criteria voldoen? - Heeft u bewust gekozen voor dit aantal criteria? - Heeft u bewust gekozen voor dit type criteria? - Heeft u bewust voor deze combinatie van criteria gekozen? Waarom deze combinatie? - Waarop is deze keuze gebaseerd? Bestaande inzichten of onderzoek? Wat voor soort onderzoek? Wat voor eisen stelt u aan het onderzoek? (Denk hierbij aan: literatuuronderzoek, promotieonderzoek, learning community, eigen onderzoek.)

	<p>Om vast te stellen of kandidaten voor uw opleiding voldoen aan de selectiecriteria worden verschillende instrumenten gebruikt. Voor een aantal criteria zouden ook andere instrumenten mogelijk zijn. Bijvoorbeeld voor het vaststellen van de motivatie van een kandidaat kan volstaan worden met een motivatiebrief, ook zou een gesprek kunnen worden gevoerd.</p> <p><u>Waarom is er voor elk criterium voor het betreffende instrument gekozen?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft u zich gebaseerd op bestaande inzichten over de nauwkeurigheid van de instrumenten? - Welke inzichten? Hoe heeft u dit aangepakt? - Zijn er ook andere instrumenten overwogen?
	<p><u>Hoe bepaalt u of een kandidaat aan een criterium voldoet?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bijv. hoe gemotiveerd moet iemand zijn? Hoeveel fouten mag je maken in een toets? - Bij opleidingen met een beperkt aantal plaatsen: is er sprake van een absolute norm of werkt u met een rangnummer? (Stel dat er veel minder kandidaten voldoen aan de selectiecriteria dan dat er plaatsen zijn, wordt de norm dan versoepeld?)
	<p><u>Denkt u dat deze criteria effectief zijn, dat ze tot het beoogde doel leiden?</u></p> <p><u>Denkt u dat deze instrumenten effectief zijn, dat ze tot het beoogde doel leiden?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe weet u dat? - Heeft u zich gebaseerd op bestaande inzichten over de effectiviteit van de criteria en instrumenten? Welke inzichten? Hoe heeft u dit aangepakt?
	<p><u>Denkt u dat deze criteria en instrumenten ook onbedoelde selectie-effecten met zich mee brengen?</u></p> <p>Denk aan: de mogelijkheid tot het kopen van een motivatiebrief, het door een</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft u rekening gehouden met onbedoelde effecten bij uw keuze voor het aantal selectiecriteria? - Heeft u rekening gehouden met onbedoelde effecten bij uw keuze voor het soort selectiecriteria? - Heeft u rekening gehouden met onbedoelde effecten bij uw keuze voor de instrumenten? - Heeft u rekening gehouden met kansgelijkheid bij uw keuze voor deze criteria en instrumenten? Hoe?

	<p>ander laten schrijven van een brief, of ongelijkheid door een gebrek aan financiële middelen of door een zwakkere uitdrukkingsvaardigheid in de Nederlandse taal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Welke maatregelen heeft u genomen/neemt u om onbedoelde effecten van de gekozen selectiecriteria en instrumenten zo veel mogelijk te voorkomen/te reduceren?
	<p><u>Worden de selectiecriteria en -instrumenten geëvalueerd?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zo niet: waarom niet? Zijn er plannen in die richting? - Hoe vaak gebeurt dit? - Wat houdt een dergelijke evaluatie in? (<i>Denk aan analyse van de instroom, analyse van rendement, voor-na vergelijking (experimentele opzet), tevredenheidsonderzoek onder studenten of docenten</i>) - Hoe gaat u na of er onbedoelde effecten optreden? - Speelt kanselijkheid in de evaluatie een rol? Op welke manier? - Kunt u op basis van de evaluatie uitspraken doen over de werking van de afzonderlijke selectiecriteria en selectie-instrumenten? - Zou u met andere, meer of minder criteria kunnen volstaan? Heeft u momenteel wensen of plannen in die richting? - Wanneer is de laatste keer dat de selectiecriteria en instrumenten zijn geëvalueerd? - Zijn op basis hiervan aanpassingen gedaan? Welke? - Waarom is bijvoorbeeld besloten een nieuw criterium of instrument toe te voegen, weg te laten, te vervangen?
	<p><u>Vindt er afstemming plaats over (de effectiviteit van) criteria en instrumenten?</u></p> <p>Bijvoorbeeld met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Andere opleidingen binnen uw faculteit/instelling - Centrale diensten binnen uw instelling - Gelijksoortige opleidingen aan andere instellingen 	<ul style="list-style-type: none"> - Met wie, met welke regelmaat en welke uitkomst? - Vindt er afstemming plaats over kanselijkheid en onbedoelde effecten van criteria en instrumenten? - Heeft dergelijke afstemming tot aanpassingen in de selectieprocedure of afspraken geleid?
Topic	Openingsvraag	Hulpvragen
	Onder de selectieprocedure	

<p>Onderbouwing procedure: uitvoering</p>	<p>verstaan we het proces vanaf aanmelding naar selectie tot de vaststelling voor toelating en de bijbehorende criteria en instrumenten. De uitvoering gaat over timing, locaties, beoordelaars, selectiecomités, etcetera.</p> <p><u>Hoe is de procedure georganiseerd en waarom heeft u voor deze uitvoering gekozen?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toetsing, gesprekken, een meeloop-dag, (online) proefcolleges, etcetera vinden plaats op bepaalde data. Hoe komt de beslissing voor deze data tot stand?
	<p><u>Wie beoordeelt door de kandidaten aangeleverde bronnen zoals brieven, portfolio, essays?</u></p> <p><u>Wie voert gesprekken, neemt interviews af, etcetera?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zijn dit meerdere personen? - Zijn dit altijd dezelfde mensen? - Zijn dit altijd mensen met een vergelijkbare positie? - Wordt voor een dergelijke beoordeling een kader gebruikt? - Wordt voor een dergelijke beoordeling onderling overleg gevoerd? - Vindt er onderlinge controle plaats? (interbeoordelaarsbetrouwbaarheid) - Worden er acties ondernomen om bias tegen te gaan? (vooroordelen, discriminatie, cognitieve bias zoals halo-effect, observer bias etc.)
	<p><u>Denkt u dat er mogelijk onbedoelde effecten optreden door de manier waarop de procedure wordt uitgevoerd?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Onbedoelde effecten kunnen optreden door bijvoorbeeld de samenstelling van de selectiecommissie. - Hoe gaat u na of er dergelijke onbedoelde effecten optreden? - Heeft u rekening gehouden met onbedoelde effecten bij uw keuze voor de uitvoering van de selectieprocedure? - Welke maatregelen hebt u genomen/neemt u om onbedoelde effecten zo veel mogelijk te voorkomen/te reduceren?
	<p><u>Wordt de uitvoering van de selectieprocedure geëvalueerd?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zo niet: waarom niet? Zijn er plannen in die richting? - Hoe vaak gebeurt dit? - Wat houdt een dergelijke evaluatie in? (<i>Denk aan analyse van de instroom, analyse van rendement, voor-na vergelijking (experimentele opzet), tevredenheidsonderzoek onder studenten of docenten</i>) - Speelt kansengelijkheid in de evaluatie een rol? Op welke manier? - Wanneer is de laatste keer dat de uitvoering van de selectieprocedure is geëvalueerd? - Zijn op basis hiervan aanpassingen gedaan? Welke?

Topic	Openingsvraag	Hulpvragen
Eisen aan de onderbouwing	<p>De minister vindt het belangrijk dat er eisen worden gesteld aan de onderbouwing van de selectieprocedure. Deze moet passen bij de inhoud van de opleiding, moet effectief zijn en moet kansengelijkheid borgen.</p> <p><u>Welke eisen vindt u belangrijk voor een dergelijke onderbouwing?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Als uw selectieprocedure beoordeeld zou worden, waarop vindt u dat deze beoordeeld zou moeten worden? - Hoe zwaar zou volgens u het borgen van kansengelijkheid in de onderbouwing van de selectieprocedure moeten meewegen?
	<p><u>Heeft u behoefte aan bepaalde informatie of kennis bij het onderbouwen of (her)inrichten van uw selectieprocedure, inclusief vaststellen criteria en instrumenten?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Welke informatie/kennis precies? - Wie zou u kunnen helpen? Bijv. OCW, ETHO, de eigen instelling, andere instellingen, de inspectie.
Wetsvoorstel decentrale loting	<p>Er is een wetsvoorstel ingediend over het toevoegen van decentrale loting als selectiemethode voor opleidingen met een capaciteitsfixus in het hoger onderwijs (gewogen of ongewogen loting of loting in combinatie met selectie).</p> <p><u>Hoe kijkt u tegen dit wetsvoorstel aan?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Denkt u dat decentrale loting de toegankelijkheid ten goede komt? Waarom/waarom niet? - Bent u van plan om decentrale loting als selectiemethode toe te voegen ter uitbreiding van het selectie-instrumentarium? Waarom wel/niet? - Ziet u praktische bezwaren bij de invoering van decentrale loting? - Wilt u de inspectie nog iets meegeven op dit punt?
Afsluiting	<p>Is er nog iets dat u kwijt wilt dat niet aan bod is gekomen?</p>	

7 Bijlage C: Codeboom

1. Reden en doel van selectie

Capaciteitsbeperking
Vaststellen aanleg/geschiktheid
Rendement/studiesucces
Financiële overwegingen
Borgen kwaliteit van de opleiding
Rite de passage
Matching
Instellingsbeleid

2. Doelpopulatie

Diversiteit/afspiegeling van de populatie
Kunnen uitoefenen van het beroep
Kunnen afronden van de opleiding
Passen bij cultuur of werkwijze
Welke populatie willen we niet

3. Onderbouwing keuze voor criteria

Goede balans/mix
Rol motivatie
Mogelijkheden weglaten/toevoegen criteria
Voorspellen studiesucces
Belangrijk voor beroep
Compensatie mogelijk
Inhoud criterium
Problemen met criteria
Kansengelijkheid
Wetenschappelijke onderbouwing
Het moet
Procedure als selectie

4. Onderbouwing keuze voor instrument

Eerlijke/gelijke beoordeling
Wetenschappelijke onderbouwing
Efficiëntie/uitvoerbaarheid
Prettig voor studenten
Meetbaarheid/objectiviteit
Goede ervaringen
Keuze voor instrumenten is instelling/opleiding specifiek
Internationale studenten
Goede manier om criteria te meten
Puur als drempel
Onderbouwing is onduidelijk
Risico op zelfselectie
Instrument past bij opleiding

5. Organisatie selectieprocedure

- Beoordelen materiaal
- Beoordelen interviews
- Score weging
- Toetsmoment/selectiedag
- Verschillen tussen groepen
- Herkansing
- Informatie voorziening

6. Evaluatie selectieprocedure

- Op basis van beoordelaars
- Op basis van studenten
- Op basis van anderen
- Op basis van evaluatie
- Op basis van onderzoek
- Negatieve bij-effecten

7. Kansengelijkheid

- Diversiteit/inclusiviteit
- Fatalisme
- Onmogelijke opgave
- Bij ons speelt dit niet
- Ondernomen acties
- Leren van anderen
- Overboekingsstelsel
- Toelaatbaarheid
- Externe factoren zijn verantwoordelijk

8. Afstemming tussen instellingen

- Met andere instellingen: procedureel
- Met andere instellingen: inhoudelijk
- Binnen instellingen: procedureel
- Binnen instellingen: inhoudelijk
- Afstemmen over doelgroep
- Afstemming nodig voor toetsdagen
- Afstemming elders Geen afstemming

9. Eisen aan onderbouwing

- Onderbouwing kan niet
- We voldoen al
- Onderbouwen van keuzes
- Doel selectie bepalen
- Twijfel
- Blik van buitenaf
- Mening/ervaring student
- Gelijke kansen
- Eisen aan criteria/instrument
- Evaluatie

10. Wetsvoorstel loting

Loten voor efficiency

Geen voordeel ten opzichte van decentrale selectie

Loten, ja graag Loten verkleint kansenongelijkheid

Loten vergroot kansenongelijkheid

Loten icm decentrale selectie

Klaas Visser

Eerst onderzoek doen